

Asia: VN/34558/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi rakentamislain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Kommentteja rakentamislain muutoksista

56§ Purkamisluvan edellytyksistä

Purkamisluvan myöntämisperusteissa on paljon epämääräisyyksiä, joita ei ole määritelty riittävän perusteellisesti. Tämä johtaa tulkintaongelmiin, mikä tuskin nopeuttaa lupakäsittelyä tai vähentää byrokratiaa. Muutosten tavoitteena on selventää purkamisluvan edellytyksiä, mutta esityksessä perusteet eivät ole ainakaan vähemmän tulkinnanvaraiset kuin nykyisessä laissa. Millä perusteella esimerkiksi määritellään kunta, jonka rakennukset ovat menettäneet suurimman osan arvostaan? Jos jonkin kunnan voidaan määritellä olevan tällainen, ovatko kunnan kaikki rakennukset ikään ja kuntoon katsomatta menettäneet arvonsa vain sillä perusteella, että sattuvat sijaitsemaan kyseisessä kunnassa? Tämä ei ainakaan edistä tiettyjen alueiden asuttuna pysymistä vaan voi johtaa pahimmassa tapauksessa kokonaisten kuntien autoitumiseen.

Purkamisen edistäminen tai helpottaminen ei varsinaisesti ole kiertotalouden edistämistä. Kiertotalouden periaatteiden mukaisesti olemassa olevan rakennuskannan hyödyntäminen ja sen korjaaminen uuteen käyttöön soveltuvaksi on parasta kiertotaloutta. Kierrättäminen ja kiertotalous eivät ole synonyymejä, joten purkumateriaalin kierrättäminen ei suoranaisesti edistä kiertotaloutta eikä siten voi olla peruste olemassa olevien rakennusten purkamisen helpottamiselle.

Määrittelyvaikeuksia aiheuttaa varmasti paitsi kunnan rakennuskannan arvottomaksi määrittäminen, myös käyttötarkoituksen puute ja korjauskelvottomuus. Nämä ovat sanoja, joiden määrittäminen riippuu täysin siitä, kuka määrittelyä tekee ja millaisia arvoja hän edustaa. Rakennus on harvoin täysin korjauskelvoton tai mihinkään käyttötarkoitukseen soveltumaton.

Määrittelyongelmissa törmätään myös siihen kysymykseen, missä määrätään asiantuntijat, jotka ovat päteviä määrittämään näitä rakentamislain uudistuksen sisältämiä arvoja ja asioita. Esimerkiksi kulttuurihistorialliset arvot ja kulttuurihistoriallisen merkittävyyden on perinteisesti

määritellyt museoviranomainen, jolla on hyvä asiantuntemus vanhaan rakennuskantaan sekä paikallisesti, maakunnallisesti että valtakunnallisesti. Lakiesityksessä ei kuitenkaan oteta minkäänlaista kantaa siihen, kuka määritteli esimerkiksi 56§:n 3. momentissa mainitun kriteerin täyttymisen, jonka mukaan jollain purettavaksi halutulla rakennuksella ei olisi enää kulttuurihistoriallista arvoa (vaikka aiemmin se olisi määritelty kulttuurihistoriallisesti arvokkaaksi).

Purkamisluvan saamisen helpottaminen on ristiriidassa kulttuuriperinnön suojelun edistämisen kanssa. Tämän sisältöisenä lakimuutos todennäköisesti edistäisi myös arvokkaiden rakennusten purkamista.

Se, että kunnan omistamia rakennuksia voisi purkaa erilaisin perustein kuin muiden omistamia rakennuksia, vaarantaa yhdenvertaisuutta. Tässä voi nähdä uhkana myös sen, että kunnalle halutaan kaupata nimellisellä hinnalla huonokuntoisia rakennuksia, jotka kunta voi sitten itse päättää suojelusta huolimatta purkaa. Kyseisessä kohdassa on määritelty ehdot, joiden perusteella kunnanvaltuusto voisi purkupäätöksen tehdä. Äkkiseltään ehdot voivat vaikuttaa siltä, että niiden kaikkien täyttäminen yhtä aikaa on vaikeaa ja suojelee siten rakennuksia purkamiselta, mutta todellisuudessa kunnat löytävät halutessaan keinot ehtojen täyttämiseen. Tällaisessa tilanteessa museoviranomainen olisi melko kädetön hoitamaan lakisääteistä tehtäväänsä kulttuuriympäristön vaalimisesta.

Vaatus purkujätteen hyödyntämisestä on käytännössä vain näennäinen, kun sitä ei määritellä tarkemmin ja varsinkin kun erikseen mainitaan, että pienikin määrä uudelleenkäyttöä tai kierrättämistä riittäisi kriteerin täyttymiseen. Betonin murskaaminen tienpohjaksi onnistuu lähes aina ja on toki jätteen hyödyntämistä, mutta kestäväää toimintaa tai esimerkillistä kiertotaloutta se ei ole. Purkaminen ylipäätään on harvoin kestäväää toimintaa, vaan tarkoituksenmukaisempaa ja kiertotalouden arvojen mukaisempaa olisi pyrkiä hyödyntämään nykyistä rakennuskantaa uudisrakentamisen sijaan tai ainakin rinnalla.

179–183 § Valitusoikeuden rajaaminen

Rakentamis- ja toteuttamisluvissa sekä purkuluvissa museoviranomaisen valitusoikeus rajattaisiin valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittäviin suojeltuihin rakennuskohteisiin. Tämä vaikuttaisi suoraan alueellisten vastuumuseoiden mahdollisuuteen toteuttaa niille museolaissa (314/2019) määriteltyä tehtävää edistää ja kehittää kulttuuriympäristön vaalimista toimialueellaan ja puolustaa nimenomaan paikallisesti merkittävien kohteiden arvoja ja niiden säilyttämistä. Lisäksi määritelmää valtakunnallisesti tai maakunnallisesti merkittävä voidaan pitää tulkinnanvaraisena, ellei sitä ole tarkemmin määritelty.

Valitusoikeuksien rajaaminen veisi osittain myös kansalaisilta mahdollisuuden vaikuttaa ja rajoittaisi perustuslain mukaisen osallistumisoikeuden toteutumista. Niin ikään valitusoikeuden poistaminen rekisteröidyiltä yhteisöiltä, joiden toimialaan kuuluu kulttuuriympäristön vaaliminen ja rakennetun

ympäristön laatuun vaikuttaminen, kaventaa oleellisesti kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia erityisesti kulttuurihistoriallisesti merkittäviä rakennuksia koskevissa purkukysymyksissä.

2. Esityksen mukaan Ilmastaselvityksessä tulisi raportoida uuden rakennuksen hiilijalanjälki ja hiilikädenjälki. Asetusvalmistelun helpottamista varten kysymme, tulisiko näkemyksesi mukaan vähähiilisyyssarviointi tehdä rakennukselle sekä rakennuspaikalle (rakennuspaikalla tarkoitetaan mm. rakennuksen perustuksia), vaikka hiilijalanjäljen raja-arvot on suunniteltu koskevan vain rakennusta?

Vastaus:

A: Ilmastaselvityksen tulisi sisältää vain rakennuksen hiilijalanjälki ja hiilikädenjälki

B: Ilmastaselvityksen tulisi sisältää rakennuksen sekä rakennuspaikan hiilijalanjälki ja hiilikädenjälki

-

3. Minkälaisia taloudellisia vaikutuksia arvioit esitetyillä muutoksilla olevan edustamasi tahon kannalta?

-

4. Kommenteja alueidenkäyttölain 57, 188 a ja 197 §:stä

-

5. Kommentteja ympäristönsuojelulain 156 b §:stä

-

6. Kommentteja laista viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympärisövaikutusten arvioinnista annetun lain 7 §:n muuttamisesta

-

Alavaikko Sanna
Kainuun Museo